

Tarkastuslausunto

Koulu: Someron yhteiskoulu

Aika: 8.4. - 9.4.1963

Tarkastuksen aiheena oli se, että koululle vahvistetun lukusuunnitelman määräaika päättyy tämän lukuvuoden lopussa. Kokeilua on suoritettu esperanton opettamisessa yhdellä ensimmäisen luokan rinnakkaisosastolla sekä esperanton käyttämisessä yhdellä maantieteen oppitunnilla viikossa seuraavilla asteilla.

Tarkastuksessa oli mukana esperanton asiantuntijana ja avustajana fil. maist. Vilho Setälä. Esperanton opetustunteja oli seuraamassa myös ylitarkastaja Vesa Lyytikäinen, joka samoina päivinä tarkasti matemaattisten aineiden opetusta tässä koulussa. Tarkastuksen avulla pyrittiin pääsemään selville seuraavista asioista:

- a) millaisen esperanton taidon oppilaat saavuttavat vuoden kestävässä opiskeluaikana ja missä määrin hankittu taito säilyy käyttökelpoisena kun varsinaista opetusta ei enää anneta;
- b) voidaanko esperantoa yhden vuoden opiskelun jälkeen käyttää opetuskielenä jonkin muun aineen opetuksessa;
- c) millä tavoin kieliopinnojen aloittaminen esperantolla vaikuttaa muiden kielten opiskeluun.

Tarkastus käsitti seuraavien oppituntien seuraamisen:

8.4.: 2A englantia (Pulkkinen), 5C saksaa (Halme), 2B saksaa (Halme), 5B saksaa (Halme), 1C esperantoa (Parko)

9.4.: 4A ruotsia (Iivonen), 2A englantia (Pulkkinen), 2C maantietoa (Parko), 1C esperantoa (Parko), 5C esperantoksi pidetty keskustelutunti (Setälä ja reht. Joel Vilkki), 3B saksaa (Pyhänniska), 3C saksaa (Pyhänniska).

Lisäksi tutkin 5B- ja 5C-luokkien saksan kirjoituksia.

a) Esperanton opetuksesta 1C-luokalla sain edullisen käsityksen. Maisteri Setälän asiantuntijalausunnon mukaan opettaja Parkon esperanton taito on hyvä. Opettaja pystyi aktivoimaan luokan hyvin, opetus oli vilkasta, vauhdikasta ja iloisen sävyistä. Opetuskielenä käytettiin sängen johdonmukaisesti esperantoa. Oppilaat näyttivät pystyvän varsin hyvin seuraamaan opetusta. Oppikirjana käytetty tanskalainen esperantokirjanen käsitti noin 300 sanan sanavarston. Kirjan ensimmäinen osa oli juuri saatu päätökseen.

Toisen tunnin alussa tälle luokalle järjestettiin sanatesti. Kysytyistä sanoista noin 20 oli sisältynyt edellä mainittuun kirjaan. Heikoimmatkin tunsivat niistä 15, parhaimmat kaikki 20 ja li-

säksi joukon sellaisia sanoja, joita oli esiintynyt vain tuntikeskustelussa opettajan käyttäminä tai joita oppilaat pystyivät tunnistamaan tuttujen ainesasioiden perusteella. Heidän aktiivista sanavarastoaan ei tutkittu.

Opettaja piti hyvää huolta sanojen kertautumisesta rajoittamatta käytettyä sanastoa vain päivän läksyn puitteisiin. Oppilaiden suorituksen valvonta oli riittävän tarkkaa, myös ääntämisen osalta. Opetuksen yleissävy oli rohkaiseva ja kannustava.

Sain sen käsityksen, että oppilaat olivat vajaan vuoden opiskelun tuloksena saavuttaneet kielen rakenteen pääasioiden hallinnan ja pystyivät sitä käyttämään oppimansa vielä suhteellisen pienen sanavaraston puitteissa tyydyttävästi. Useimpien oppilaiden yrittämishalu oli säilynyt tyydyttävänä.

Sen toteamiseksi, minkälaisen esperanton taidon oppilaat olivat alkuopintojen perusteella saaneet ja minkä verran siitä oli jäljellä, kun opetusta ei enää annettu, järjestettiin VC-luokan oppilaille haastattelutunti, johon he eivät tienneet ennakolta valmistautua. Haastattelijana toimivat maisteri Setälä ja rehtori Vilkki. Oppilailta tiedusteltiin mm. vapaa-ajan harrastuksia, kuten ulkomaisesta kirjeenvaihtoa, matkoista, osallistumisesta esperantokongresseihin jne. Noin kolmannes luokasta pystyi ottamaan keskusteluun osaa. Alkukankeuden jälkeen havaitsi taidon vertymistä tunnin loppua kohti. Muutamat osasivat tyydyttävästi tehdä selkoa harrastuksistaan ja vastata haastattelijan kysymyksiin välittömästi ja takelteleematta. Enimmät pysyttelivät hiljaa. Pystyvimmät olivat olleet mukana esperantokongresseissa ja osoittautuneet muutenkin aktiivisiksi esperanton harrastajiksi (kerho).

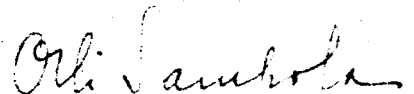
b) Kokemukset esperanton käyttämisestä opetuskielenä maantieteen opetuksessa yhdellä viikkotunnilla eivät ole olleet yksistään myönteisiä. 2C-luokan maantieteen tunnista muodostui ensisijaisesti esperanton oppitunti. Opettaja piti taitavasti huolta siitä, että uudet asiat (puhuttiin Välimeren ilmastosta ja kasvillisuudesta) opittiin esperantoksi. Oppilaiden päähuomio näytti kohdistuvan talloin esille tulevien uusien esperantosanojen oppimiseen. Heidän muistiinpanonsa näyttivät rajoittuvan juuri niihin. Vaikutelmaksi tuli, että oppilaat tosin pystyivät seuraamaan esperantoksi tapahtunutta maantieteen opetusta, joka oli sekä kielellisesti että asiallisesti selkeää, mutta heidän tarkkaavuuttaan tarvittiin enemmän kielellisen ilmaisun kuin asiasisällön omaksumiseen. Opettajan kokemus oli, että maantieteen opetus vaikeutuu, kun se tapahtuu esperan-

toksi. Tästä johtuvat kärsimään sellaiset oppilaat, joita maantieto kiinnostaisi mutta jotka eivät edisty yhtä hyvin esperanton opiskelussa. Tästä syystä 3C-luokalla on luovuttu alkuperäisestä suunnitelmasta. Tarkastuksen aikana ei maantietoa enää opetettu tällä luokalla esperantoksi, vaan katsottiin tämä opetusvaihe tältä lukuvuodelta päättyneeksi. IV ja V luokilla ei enää ollut lainkaan esperantoksi annettua opetusta (pakollisena aineena).

c) Kielten opetuksen aloittaminen esperantolla ei tähänastisen kokeilun tulosten valossa ole ainakaan heikentänyt mahdollisuuksia muiden kielten oppimiseen. Niinpä 5B ja 5C luokkien saksan taitoa verratessa sain 5C-luokasta edullisemmän kuvan. Se oli ennättänyt kurssissa 5B-luokan tasalle, osoitti tunnilla parempaa aktiivisuutta ja oli kirjallisilta suorituksiltaan pystyvempi. 3C oli luonnollisesti 3B-luokkaa jäljessä oppimäärässä, mutta luokan aktiivisuus ja oppimishalu näytti olevan selvästi parempi kuin B-rinnakkaisosaston. Missä määrin C-luokkien (esperantoa opiskelleiden) suurempi aktiivisuus on juuri esperanton ansiota, ei ole varmasti pääteltävissä. 5C-luokkaa pidettiin yleensäkin, ei vain kielissä, menestyvämpänä kuin 5B:tä. Yhtenä syynä voi olla se, että C-luokille on otettu kaikki, jotka nimenomaan ovat sinne halunneet. Kielen valinnassa osoitettu aktiivisuus on mahdollisesti osa näiden oppilaiden ja heidän vanhempiensa yleistä aktiivisuutta ja kiinnostusta kouluksymyksiin. Alkajaasteen opiskelua seurattuani pidän kuitenkin mahdollisena, että esperanton opiskelussa tapahtuva suhteellisen nopea edistyminen antaa nuorelle opiskelijalle yrittämishalua ja itseluottamusta sekä edistää siten myönteisen asenteen syntymistä kielten opiskelua kohtaan yleensäkin.

Helsingissä, huhtikuun 11 päivänä 1963

Kouluneuvos

Olli Sampola